

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Mishle

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 594 [1833 oder 1834]

א

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9155

משלי א
א

רשי

- (א) מְשָׁלֵי שְׁלֹמֹה בֶן-דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל:
 (ב) לְדַעַת חֲכָמָה וּמוֹסֵר
 לְהִבִּין אִמְרֵי בִינָה:
 (ג) לְקַחַת מוֹסֵר הַשֶּׁבֶל
 צֶדֶק וּמִשְׁפָּט וּמִשְׁרִים:
 (ד) רַחַת לְפִתְאִים עֲרָמָה
 לְנַעַר דַּעַת וּמְזֻמָּה:
 (ה) יִשְׁמַע חֲכָם וַיּוֹסֶף לְקַח
 וַיִּבְזֹן תַּחְבֻּלוֹת יִקְנֶה:
 (ו) לְהִבִּין מִשְׁלַל וּמְרִיצָה
 דְּבָרֵי חֲכָמִים וְחִידוֹתָם:
 (ז) יִרְאֶת יְהוָה רֵאשִׁית דַּעַת
 חֲכָמָה וּמוֹסֵר אֱוִילִים בָּזוּ:
 (ח) שְׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אָבִיךָ
 וְאַל-תִּטַּשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ:
 (ט) כִּי לֹוִית הָן הֵם לְרֵאשֶׁתְּךָ
 וְעֲנֻקִים לְגִרְגֻרְתֶּךָ:
 (י) בְּנֵי אִם-יִפְתּוּךָ חֲטָאִים אֶל-תִּבְאֵ:

א (א) משלי כל דבריו
 דוגמא ומשלי משל
 התורה באשה טובה ומשל
 הע"ז באש' זונה: (ב) לדעת
 חכמה ומוסר. המשלי' האלו
 אמר להודיע לדבריו' (חכמה
 ומוסר) שיהו עמלי' בתורה
 שהיא חכמה ומוסר ובינה:
 (ג) לדק ומשפט ומשרים.
 לדק לדק' מממונו: ומשפט.
 לשפוט אמת: ומשרי'. היא
 הפשרה דרך חלק ומישור
 שזה לזה ולזה: (ד) לתת
 לפתאים ערמה. משלי' אלו
 אמר קהלת לקנות הפתאי'
 ערמה: לנער דעת. וגם
 לנער המנוער מכל של
 למד עדיין כלום: ומזימה.
 מחשבת עולה: (ה) ישמע
 חכם- המשלי' הללו: ויוסף.
 על חכמתו: לקח. למוד.
 חכם זה בעל השמועה:
 ונבון- מוסיף על ידיעת חכם
 שידע להבין דבר מתוך
 דבר ומוסיף על שמועה:
 (ו) להבין משל ומליצה.
 שיתנו לב להבין במקראות
 ב' הדרכים המשל והמליצה
 שיבינו את מה המשיל
 למליצה ואף מן המליצה
 לא יסורו לבם שגם היא
 לריבה להבין בשאמ' להגילך
 מאשה זרה ונכריה על ע"ז
 נאמר הרי המשל ואף
 המליצה שהוליא משלו כל'
 אשה הנן בה והזהר מאשה

זרה (ס"א זונה): דברי חכמים ומידות. דורשי רשומות מקרא מלא וחסר רמו דמיון
 ומידה: (ז) יראת ה' ראשית דעת. ע"כ פירש לנורד מה עשה שלמה הספר הזה ועתה
 מתחיל הספר (ס"א): יראת השם ראשית דעת. היא תרומת עיקר הדעת והיא תהיה לך הראשונה
 לדעת לפני חכמתך הקדם ליראה את יולךך והיא תתן בלבך לעסוק בחכמה ובדעת כי האוילים
 אשר אינם יראים את ה' הם נזוים את החכמה ואת המוסר: (ח) שמע בני מוסר אביך. מה שנתן
 הקב"ה למשה בכתב וע"פ: ארך. אומתך כ"י כמו (יחזקאל י"ט) מה אמך לביא' והם דברי סופרים
 שחדשו והוסיפו ועשו סייגי' לתורה. (ט) לוית חן. חבור של חן הם לראשך כלומר התורה והמוסר
 יהיו לראשך לוית חן ובענקים של עדיי זהב יהיו: לגרגרותיך. ללוארך וע"ש שהקנה עשויה טבעות
 טבעות קורא הלוואר כל' רבים: (י) חטאים. חוטאים: אל תובא. אל תאנה להם:

ב א ו ר

א (א) הפסוק הזה הוא מכתב הראשי (חויפטריפט) כולל שם הספר ושם מחברו. (ב) מכאן

משלי א

באור ב

(א) שפריצע שלמה'ס דוד'ס זאָהן קעניגס אין ישראל.

(ב) צו ערקענען ווייהייט אונד צורעכטווייזונג,

צו פערשטעהען דיא לעהרען דער פֿערנונפֿט.

(ג) צו ערלאַנגען וויזע זיטענלעהרע,

רעכט, גערעכטיגקייט, אונד ביליגקייט.

(ד) דען לייכטגלייביגען איבערלעגונג צו פֿערשאַפֿען,

דעם יינגלינג ערקענטנים אונד בעזאָננענהייט.

(ה) אויך דער וויזע הערע זיא, אום זיינע קענטניססע צו

ערווייטערן,

דער פֿערשטענדיגע, איינען לייטפֿאָדען צו ערהאַלטען.

(ו) צו בעגרייפֿען בילד אונד אויסלעגונג,

וואָרטע דער וויזען, אונד איהרע שאַרפֿזינגען שפריצע.

* * *

(ז) גאָטטעספֿורכט איז דער אַנפֿאַנג אַללעס וויססענס — פֿרעפֿלער פֿערפֿאַטען ווייהייט אונד זיטטען.

(ח) געהאַרבע מיין זאָהן דער לעהרע דיינעם פֿאַטערס,

אונד פֿערנאַבלעסיגע נייע דער מוטטער אונטערווייזונג.

(ט) זיא זינד איין העררליכער קראַנץ דיינעם הויפטע,

איין פֿראַכטגעשמיידע דיינעם האַלזע.

(י) מיין זאָהן! ווען זינדער דיך בעטהערען וואָללען,

פֿאַלגע איהנען ניכט.

עד פסוק ז' היא פתיחת הספר והמה דברי המאסף בו יבאר איכות המשלים אשר קבץ כי סמל כולל כל דברי מליכה אשר אינם מסודרי' כפי מערכת הנוגון כי באופן הזה יקרא שיר וכן נאמר וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף (מ"ב ה' ז'). ועין כי שלמה תקן משלים הרבה אמר המזספ שהמשל' האה המה משלי מוסר. (ג) לקחת מוסר השכל, בשני הפסוקי' הבאים יבאר את פסוק ז' ואמר על לדעת חכמה ומוסר זיהי' המכוון ממנו לקחת מוסר השכל זיהיה החכמה ומוסר לאחדי' בידו ועי"ז תגיע לפעול' דק ומשפט ומשרים והוא הדק האמלעי הרלויה בעיני אלקים ואדם וכמאמר אל תהי לדיק הרבה וכו' ואל תרשע הרבה. ומשרים הוא הנוטה למדת החסד כמו שאמרו חז"ל ועשית הטוב והישר הוא לפניו מזורת הדין. (ד) לחת לפחאים, עתה יפרש להנין אמרי בינה שאם נבין אמרי בינה יהיה לאל ידינו לתת לפחאים ערמה; ופתי הוא אשר יאמין לכל דבר וכן תרגמתי. ערמה, היא השתכלות לבחון בין האמת והשקר. ומזמה, הוא גמר העל'ה אשר התבוננות היטיב (רייפער ענטשלוס) כמו באשר זמס לעשות וכדומה. (ה) ישמע חכם, עתיד במקום לווי כדרכו. ויוסף לקח, הוראת הוי"ו בראש כמו למען ורבים כמוהו. תחבלוה, תרגמתי בדעת הנשדי שתרגס מדברנותא שהיא לשון הנהגה כמו דבר אחד לדור, ונגזר מן חבל שמישרים בו דקח אניה בים, וכן רב החובל וכן תרגמו ע' זקנים, ועי"ז ימשך הפסוק היטיב אל מה שאחריו כי יקנה השכלות להנין משל וכו'. (ו) להבין משל ומליצה, ענין משל כאן הוא הדמיון כמו חוד חידה ומשול משל דיחזקאל (י"ז ב'), והמליצה היא הפתרון כי היא תמליך כוונת המשל כמו כי המליך בינותם (בראשית מ"ב כ"ג). דברי חכמים וחידותם, שצורו דברי חידות חכמים. (ז) אוילים בוו, תרגמתי אוילים בחלוף ח' בעי"ן כמו יסגירני אל אל עויל (איוב ט"ז י"א) שעומד לעמת ועל ידי רשעים; ולדעתי כל אויל וחולת הוא מענין עול, כי באשר השרשים טעם עון ואשם יורים גם על הפשע גם על העונש המסובב מהם כן יאמר עול על הרשע ועל הסבלות שהיא מקור כל מרי, כאמרס ז"ל אין אדם זועף אל' כנגס בו רוח שעות; ואמר הכתוב כי הרשעים אשר אין יראת אלקים בלבבם יבנו חכמה ומוסר כי ראשית דעת היא יראת אלקים. והנה הזכיר החכם עתה בתחלת ספרו יראת ה' וכבוד אב ואם ואזהרת שפיכת דמים כי שלשה המה עמודי העולם ועל ליריהם יסובבו כל חקי המוסרים. (ט) לוית חן, תרגמתי ע"פ דעת החכם געועניו כי בערבי יורה השורש הזה על הקליעה (פֿלעכטן, וויכרען), ולדעתו נגזר מזה שם לויתן (עיין ספר המלים להחכם הנ"ל). וענקים, שרש ענק הורחתו בארמית ובערבי כואר או עורף ובעברית יורה על התנשית התלוי ככואר כמו כאן או על המשא הנחונה על השכס העניק חעניקלו (דברי ט"ו י"ד), ונקראו אנשי מדות (ריגען) ענקי' בני ענק לדעת חז"ל שמעניקין חמה בקומתן, והמה הנכילים שנקראו וגיטנטען) כפי העמים. לגרגר והיך, הוא מן גרון וגרה ובן ברכים כמו על כוארי בנימין (בראשית

רש"י

(יא) נארכה לדם • לשפוך דם : נלפנה • לשון מארב : נלפנה לנקי חנם • הכתוב אומר שפנתם לנקי חנם הוא : (יב) נבלעם • לנקי' בזהם חיים : כשאלו הבלע כל גוף שלם : ותמימים • אינו ל' לדיקים אלא מלשון שלמים נבלעם בזהם שלמים כאדם היורד בתוך הנור כשהוא שלם כלום בעודם בעשרם והרג' ונירש נכסיהם : (יד) גורלך תפ ל בתוכינו • אם תרנה תחלוק או אם תרנה יהיה בשותפות כים אחד יהיה לכלנו ביחד : (טז) לרע ירוכו • לרעת עמם הם רבים ואינם יודעים לתת לב לדבר : (יז) כי חנם מזורה הרשת • כי העופות הרואות חטים וקטניות מזורים על הרשת חנם הוא בעיניהם שאינם מכירים על מה הוא נורת ויורדין בה ואוכלין : (יח) והם לדמם יארונו • והלכידים יארונו לדמם של עופות : (יט) כן ארחות כל בולע בלע • גזל גולה נאה ונזמדה היא לו וחנם היא לו וסופו את נפש בעליו יקח עלמו שנעשה עכשו בעל הממון שגול מחבירו : (כ) חכמות בחון תרונה • הרי חכמותיה של תורה בחוכותיהן קנה להזהיר' לסוראיהם ומה הן חוכותיה בתי מדרשות : ברחובות • המקום שמרביין אותה כך דרש רבי תנחומא : (כא) בראש הומיות תקרא במקו' שהיא נשמעת ונכרז' שם היא קוראה ואומרת ענין של מטה עד מתי פתאים וכו' : בפתי שצרי' • הם מקום ישיבת הזקנים : (כב) פתאים • המתפתים ע"י מסית' ומיני' : תאהבו פתי הסתה שם דבר לפתיו' כמו כלי קרי שני (שפי) :

משלי א

(יא) אם יאמרו לכה אתנו נארכה לדם נצפנה לנקי חנם :
 (יב) נבלעם כשאל חיים ותמימים כיורדי בור :
 (יג) כל־הון יקר נמצא נמלא בתינו שלל :
 (יד) גורלך תפיל בתוכנו כים אחד יהיה לכלנו :
 (טו) בני אל־תלך בדרך אתם מנע רגלך מנתיבתם :
 (טז) כי רגליהם לרע ירוצו וימהרו לשפך־דם :
 (יז) כי־חנם מזרה הרשת בעיני כל־בעל כנף :
 (יח) והם לדמם יארונו יצפנו לנפשחם :
 (יט) כן ארחות כל־בצע בצע את־נפש בעליו יקח :
 (כ) חכמות בחון תרנה ברחבות תתן קולה :
 (כא) בראש הומיות תקרא בפתי שערים בעיר אמריה תאמר :
 (כב) עד־מתי ופתים תאהבו פתי ולצים לצון חמדו להם וכסילים ישנאו־דעת :

משלי א

באור ג

- (יא) ווען זיא שפרעכען: קאָממע דאָך מיט אונז, לויערן וואָללען וויר אויף בלוט, דען אונבעוואָפֿענטען געפֿאָהרלאָז נאַכשטעללען;
  - (יב) וויר וואָללען וויראדיא העללע זיא פֿערשלינגען, לעבענדיג אונד גאַנץ אַלו פֿאָהרן זיא אין דיא אונטרוועלט;
  - (יג) דאָ ווערדען וויר קאָסטבאַרע האַבע פֿינדען, אונזערע הייזער מיט בייטע פֿיללען;
  - (יד) דיין לאָאז פֿאַללע דיר צו, דעם אונזריגען גלייך, וויר צעהרען אַללע אויס אייגעם בייטעל. —
  - (טו) מיין זאָהן! געהע ניע מיט איהנען, ענטציעהע דיינען פֿום איהרען וועגען;
  - (טז) דען איהרע פֿיסע לויפֿען צום בעזען, זיא איילען בלוט צו פֿערגיעסען.
  - (יז) געפֿאָהרלאָז שיינט דאָז אויסגעברייטעטע נעטץ דען פֿעגעלן,
  - (יח) אַבער זיא (דיא פֿאַגעלשטעללער) לויערן אויף איהר בלוט, שטעללען איהרעם לעבען נאָך.
  - (יט) זאָ ערגעהט עם יעדעם רייבער, דיא האַבזוכט רויבט איהם זעלבסט דאָז לעבען.
- * * *
- (כ) דיא וויזוהייט פֿרעדיגט עפֿענטליך, אויף דען שטראַססען ערטענט איהרע זאַנפֿטע שטיממע.
  - (כא) אַן דער שפּיטצע דעם פֿאַלק = געוויהלס רופֿט זיא, אַם איינגאַנגע דער טהאַרע אונד אין דער שטאַרט העלט זיא איהרע פֿאַרטרגע:
  - (כב) וויא לאַנג איהר לייכטזיניגן וואָללט איהר לייכטזיין ליבען, איהר שוואַצהאַפֿטען אַן געשוועץ וואָהלגעפֿאַללען האַבן, איהר טהאַרען ערקעננטנים האַסכען.

מ"ה י"ד). (יא) לכה, הלווי עם ה"א נוספות הוא לשון בקשה ותחנה וכן תרגמתי. לנקי חנם, הלכתי בעקבות החכם השלם ר"א אייבעל שהכוונה על איש שהוא נקי מכלי מלחמה, כי גם במקרא מצינו שיש נקה על העדר והסרת דבר ולא אך על חף מפשע כמו נתי לנכס נקיין שנים (עמוס ד' ו') ונקתה לארץ תשב (ישעי' ג' כ"ו) שענינו תהי' נקיה מאנשיה ואין יושבה ועוד כמוהם, ומזה נקראו הכלים שמקיין בו מוקיות: (יב) חיים, תרגמתי על פי דעת הנכסדי כי חיים נמשך על ותמימים וכוונת הפסוק כי נבלעם פתאום מבלי להשאיר מהם שארית בארץ החיים כאלו תפתח האול את פיה ותבלעם, וכענין שא' בדתן ובאזורים ותפתח הארץ את פיה וגו' וירדו חיים שאולה. כיורדי בור, בור הוא כנוי לארץ תחתיות ונרדף עם שאול. (יד) גורלך הפיל, כלומר חלק בחלק נחלק אף כי לנו יתר שזת ממך. (טו) אל תלך בדרך, הנה לא אמר בדרך עם ה' הידיעה לפי שהכוונה שלא תלך כלל עמהם אף לעת שתשוב שאין מגמתם לעשות רע, כי רגליהם תמיד לרע ירוצו ופתע פתאום תלכד בשחיתותם. (יז) כי חנם, מוסב למעלה שמסיתים אמרו וארבה לנקי חנם ואמר המליך אל תאמין לדבריהם כי גם בעיני בעל כסף מזורה הרשת חנם והכלידים יארצו לדמם. (יט) בצע בצע, מלת בצע עולה לכאן ולכאן ושעורו בצע נפש בעליו יקח. (כ) חכמות, אמר חכמות נרבים ותרונה ביחיד לפי שהכוונה על כל אחת ואחת כמו שהעיר הראב"ע על זה כמה פעמים. תרונה, שם רנה נופל על כל הרמת קול כמו ויעבור הרנה במחנה (מ"א כ"ב ל"א), אולם נמר המליך כאן במלה הזאת אשר רוב הוראתה ענין שירה וזמרה להורות שבהוד קול תשמיע את דבריה וינעמו לאין זומעת כשירי זמרה, ובטוב טעם יתנגד זה לעמת האולת אשר גם היא תקרא לעוברי דרך (לקמן ט' י"ג) כי היא הומיה ולא ידעה להמתיק אמריה, וכפי גחות לשון אשכנז רמזתי אל הכוונה הזאת במאמר השני. (כא) בפתחי שערים, הכוונה גם על פתחי שערי העיר גם על שערי המבואות וחלריהן. (כב) עד מתי פתים, אלה המה דברי החכמה, ותדבר אל האנשים אשר יתאספו ויעמדו בשוקים ובנרחבות מבלי עסק וענין כלל ויתענגו בדברי הנל ולהג, ולהם תקרא החכמה כי הבעלה מקור כל מרי, ולכוונה הזאת תרגמתי; ופתי הוא שם המקרה על משקל מרי וזהו אל התואר ורבים כמוהו.

(כד) נטיתי ידי. לרמוז להם
 לסור אלי באדם המרמוז
 לחנינו בידו ונוטה ידו אליו
 לסור אליו: (כה) ותפרעו.
 ותבעלו: כל עלתי. שיעלתי
 לגדל אתכם בעולם:
 (כו) בשואה. בענן העולה
 פתאו: בסוף. טורביליאן
 בלעז: יאתה. יבא:
 (כז) ישחרגני. יבקשוני:
 (לא) מפרי דרכם. הפירות
 שאוכלים בחייהם בלרות
 המולאות אותם והקין
 שמורה להם בגיהנם:
 (לב) משונת פתים. את
 אשר לבם שונת: ושלות
 כסילי תאבדם. לפי שרואי'
 הרשעים שהם מללימים
 נדבקים ברעתם ואינם
 חוזרין: (לג) ישכן בטח.
 בע"ה: ושאן. לע"ה.
 ושאן ויהי שליו ושקט.
 ושאן ל' עתיד לכן נקוד
 פתח: מפחד רעה. מדינה
 של גיהנם:
 בני

ב א ו ר

(כג) אודיע דברי אתכם,
 כלומר אל תשעו אל דברי
 הנל ואנכי אשעשע עמכם
 באמרי דעת. (כד) יען
 קראתי, המליץ ידמה כאלו
 החכמ' עובר' לפני הפתאי'
 האלה ותקרא את דבריה
 והמה לא ישימו לבם אליה.
 נטיתי ידי, כלומר נתתי
 לבם ידי לבדית שלום
 להתעלם אתכם באהבים.
 (כו) באידכם, איד הוא
 מענין ואד יעלה והוא כנוי
 לזרה כמו משך ולילה, ואמר'
 החכמה

(כג) תשובו לתוכחתי
 הנה אביעה לכם רוחי
 אודיעה דברי אתכם:
 (כד) יען קראתי ותמאנו
 נטיתי ידי ואין מקשיב:
 (כה) ותפרעו כל-עצתי
 ותוכחתי לא אביתם:
 (כו) גם-אני באידכם אשהק
 אלעג בבא פחדכם:
 (כז) בבא כשאוה ופחדכם
 ואידכם כסופה יאתה
 בבא עליכם צרה וצוקה:
 (כח) אז יקראנני ולא אענה
 ישחרגני ולא ימצאנני:
 (כט) תחת כי-שנאו דעת
 ויראת יהוה לא בחרו:
 (ל) לא-אבו לעצתי
 נאצו כל-תוכחתי:
 (לא) ויאכלו מפרי דרכם
 וממזעצותיהם ישבעו:
 (לב) כי משונת פתים תהרגם
 ושלות כסילים תאבדם:
 (לג) ושמע לי ישכון בטח
 ושאנן מפחד רעה:

כשואה קרי

משלי א

- (כג) ,ווענדעט אייך צו מיינער ערמאהנונג ,
,מיינ גייסט זאלל אייך צושטרעהמען ,
,מיינע לעהרען ווילל איך אייך פֿערקינדען .
- (כד) ,דאָך דאָ איך רופֿע אונד איהר אייך וויינערט ,
,מיינע האַנד ביעטהע אונד ניעמאָנד דאָרויף אַכטעט ;
- (כה) ,איהר אַללע מיינע ראַטהשלעגע פֿערווערפֿעט ,
,אונד מיינע צורעכטווייזונג ניכט וואָללט ;
- (כו) ,זאָ ווערדע אייך איך בייא אייערעם אונגליקע לאַכען ,
,שפּאַטמען , שאָן ווען אַנגסט אייך איבערפֿעללט ;
- (כז) ,ווען אַנגסט וויא דאָננערוועטטער אייך טריפֿפֿט ,
,אונד אונגליק וויא שטורם אייך נאָהעט ,
,עלענד אונד ליידען איבער אייך קעממט . —
- (כח) ,דאָן ווערדען זיא מיך רופֿען , איך ווערדע ניכט
אַנטוואָרטען ;
,מיך אויפֿזוכען , אונד איך ווערדע מיך ניכט פֿינדען
לאַסען .
- (כט) ,ווייל זיא קעננטניססע האַסטען ,
,אונד גאַטטעספֿורכט ניכט ליעכטען .
- (ל) ,ניכט געהאָרכטען מיינעם ראַטהע ,
,מיינע צורעכטווייזונג פֿערוואַרפֿען ;
- (לא) ,דאָרום מעגען זיא נון דיא פֿרוכט איהרעם וואַנדעלם
געניעסען ,
,זיך זעטטיגען אַן דעם ערטראַג איהרער ראַטהשלעגע .
- (לב) ,וואַהרליך דער זיכערהייטס־וואַהן דער לייכטיזיניגען
טערטעט זיא .
- (לג) ,דיא זאָרגלאַזיגקייט דער טהאָרען ברינגט זיא אום .
,נור ווער מיר געהאָרכט קאָן זיכער רוהען ,
,אונד פֿורכטלאַז זיין פֿאָר דעם אונגליקס שרעקקען .
מיינ

באור ד

החכמה כי יען המה לא
שמעו אליה גם היא לא לנד
תשחק בבוא אידם אבל גם
תלעג לעת תפול עליהם
אימתה ופחד ; ומזה תבין
מדוע כאן הקדי' איד לפחד
ובפסוק הבא נהפך הוא .
(כה) ישחרנני , שחר הוא
לשון בקשה כמו שחר טוב
יבקש רכון (לקמן י"א כ"ו) ,
והנו"ן נוספת כי ראוי
להיות ישחרני ועוד כמוהו .
(כט) תחת , כמו בעבור ;
אבל לפי נועם מלינת לשון
אשכנזי יבוא סימן יחס
ההמשך (דמיון) במאמר
האחרון , כמו שהשכיל לבאר
החכם רבי יואל בר"ל
בספר זמירו' ישרא בפסוקי'
על בן לא יקומו רשעים
במשפט וגו' כי יודע ה'
וגומר (תהלי' א' ה' ו') .
ואמר שואו דעת ויראת ה'
לא נחרו כמו שואמר למעל'
יראת ה' ראשית דעת וכו' .
(לא) מפרי דרכם , מלת
פרי מוסך אחרת עמו
ושעורו מפרי דרכם ומפרי
מועלותיה' ; ולנועם המלי"ל'
בחרתי במאמר השני במלה
אחרת . (לב) כי משובח
פחאים , כל אלה המה דברי
החכמה המדברת ואמרה כי
באמת שהפחאים והכסילים
שהם שלזים ובטוחים ולכן
לא יטו און לתוכחתי ימותו
מבטחון הזה ; ומלת משוכת
תרגמתי ע"פ דעת הראב"ע
שהוא כמו בשוכה ונחת
שעינו השקט כי זה ילמדו שני הדלתות זאת לעמת זאת כאשר יראה המשכיל . (לג) ושמע
לי , כי איך האיש אשר ישמע לי הוא לבדו ישכון בטח ושאלן וגו' .